

**KORREKSION-PEDAGOGIK ISHINI TASHKIL ETISHDA TASHKILIY-
HUQUQIY, USLUBIY VA AMALIY YORDAM KO'RSATISH USULLARI****Islomova Mehrangiz Oybek Qizi**

JDPU O'zbek tili va adabiyot fakulteti

o'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Korreksion-pedagogik ishlar maxsus ehtiyojga ega bolalarning ta'lim olish jarayonini qo'llab-quvvatlash va ularning individual rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan muhim yo'nalishlardan biridir. Ushbu jarayonni samarali tashkil etish uchun tashkiliy, huquqiy, uslubiy va amaliy yondashuvlarni ishlab chiqish talab etiladi. Shuningdek, korreksion pedagogikaning zamonaviy yondashuvlarini qo'llash, maxsus ta'lim dasturlarini ishlab chiqish va ularni amaliyotga tatbiq etish muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Korreksion pedagogika, Tashkiliy yordam, Huquqiy yordam, Uslubiy yordam, Amaliy yordam, Maxsus ta'lim, Individual ta'lim dasturi (ITD), Inkluziv ta'lim, Pedagogik metodlar.

Аннотация: Коррекционно-педагогическая работа является важным направлением в системе образования, направленным на поддержку учебного процесса детей с особыми потребностями и обеспечение их индивидуального развития. Для эффективной организации данного процесса необходимы организационные, правовые, методические и практические подходы. Кроме того, важно применять современные методы коррекционной педагогики, разрабатывать специальные образовательные программы и внедрять их в практику.

Ключевые слова: Коррекционная педагогика, Организационная поддержка, Юридическая помощь, Методическая помощь, Практическая помощь, Специальное

образование, Индивидуальная образовательная программа (ИОП), Инклюзивное образование, Педагогические методы.

Abstract: Correctional-pedagogical work is an essential field in the education system aimed at supporting the learning process of children with special needs and ensuring their individual development. For the effective organization of this process, organizational, legal, methodological, and practical approaches are required. Furthermore, applying modern correctional pedagogical techniques, developing special educational programs, and implementing them in practice are of great importance.

Key words: Correctional pedagogy, Organizational support, Legal support, Methodological support, Practical support, Special education, Individual education program (ITE), Inclusive education, Pedagogical methods

Tuzatish pedagogik ishi - bu alohida ehtiyojli, nogiron yoki xatti-harakatlarida qiyinchiliklarga duch kelgan shaxslarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan ixtisoslashtirilgan ta'lim va rivojlanish yondashuvidir. Uning samaradorligini ta'minlash tashkiliy, huquqiy, uslubiy va amaliy yordamni o'z ichiga olgan yaxshi tuzilgan yordam tizimini talab qiladi. Ushbu maqolada korreksion ta'lim sifati va qulayligini oshirish uchun bunday yordam ko'rsatishning turli usullari ko'rib chiqiladi.

Tashkiliy yordam korreksion pedagogik muassasalar va dasturlarning to'g'ri ishlashini ta'minlaydi.

Asosiy usullarga quyidagilar kiradi:

Ixtisoslashgan muassasalarni tashkil etish - Inklyuziv maktablar, maxsus ta'lim markazlari va individual ehtiyojlarga moslashtirilgan rehabilitatsiya dasturlarini yaratish.

Fanlararo guruhlarini rivojlantirish - keng qamrovli qo'llab-quvvatlash tizimi uchun psixologlar, maxsus o'qituvchilar, nutq terapevtlari va ijtimoiy ishchilarni jalb qilish.

Shaxsiylashtirilgan ta'lim rejalarini (IEP) amalga oshirish - Talabalarning noyob ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda moslashtirilgan o'quv dasturlarini ishlab chiqish.

Kasbiy rivojlanishni ta'minlash - O'qituvchilarni maxsus ta'lim texnikasi va strategiyalarida o'qitish.

Hamkorlikka ko'maklashish - maktablar, tibbiyot xodimlari va oilalar o'rtasidagi hamkorlikni rag'batlantirish.

Yuridik yordam

Tuzatish-pedagogik ishning belgilangan qonunlar va siyosatlar doirasida ishlashini ta'minlash uchun huquqiy yordam juda muhimdir. Usullarga quyidagilar kiradi:

Huquqiy bazalarni ishlab chiqish - alohida ta'limga muhtoj bo'lgan shaxslarning huquqlarini himoya qiluvchi qonunlarni yaratish va amalga oshirish.

Xalqaro konventsionalarga rioya qilishni ta'minlash - Milliy siyosatni BMTning Nogironlar huquqlari to'g'risidagi konvensiyasi (CRPD) kabi global standartlarga moslashtirish.

Yuridik maslahat va advokatlikni ta'minlash - Oilalar va o'qituvchilarga maxsus ta'lim bilan bog'liq huquqiy muammolarni hal qilishda yordam berish.

Diskriminatsiyaga qarshi siyosatni amalga oshirish - nogironligidan qat'i nazar, barcha shaxslar uchun ta'lim olishdan teng foydalanishni ta'minlash.

Davlat mablag'larini ajratish - maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlari uchun moliyaviy resurslarni ta'minlash.

Uslubiy yordam

Uslubiy ta'minot pedagoglar va muassasalarning korreksion pedagogikada eng samarali yondashuvlardan foydalanishini ta'minlaydi. Asosiy usullarga quyidagilar kiradi:

Ixtisoslashtirilgan o'quv dasturlarini ishlab chiqish - Moslashuvchan o'quv materiallari va individual o'quv rejalarini yaratish.

Dalillarga asoslangan o'qitish usullaridan foydalanish - Differentsial ta'lim, sensorli integratsiya terapiyasi va xatti-harakatlarga aralashuv kabi usullarni amalga oshirish.

O'qituvchilarni tayyorlash dasturlarini ta'minlash - O'qituvchilarni maxsus ta'lim uchun tadqiqotga asoslangan eng yangi strategiyalar bilan jihozlash.

Tadqiqot va innovatsiyalarni rag'batlantirish - tuzatish pedagogikasida yangi metodologiyalar bo'yicha tadqiqotlarni qo'llab-quvvatlash.

Resurs markazlarini yaratish - o'qituvchilarni o'quv materiallari, asboblari to'plami va o'quv qo'llanmalari bilan ta'minlaydigan markazlarni tashkil etish.

Amaliy yordam

Amaliy yordam korreksiyalovchi pedagogik dasturlarning real hayot sharoitlarida samarali amalga oshirilishini ta'minlaydi. Usullarga quyidagilar kiradi:

Yordamchi texnologiyalar bilan ta'minlash - nutqdan matnga dasturiy ta'minot, adaptiv klaviaturalar va eshitish asboblari kabi vositalarni etkazib berish.

Muntazam baholashlarni o'tkazish - standartlashtirilgan test va kuzatish usullari orqali talabalarning muvaffaqiyatini nazorat qilish.

Psixologik va ijtimoiy yordamni taklif qilish - maslahat, terapiya va tengdoshlarni qo'llab-quvvatlash dasturlarini taqdim etish.

Ota-onalarni o'qitish va ishtirokini tashkil etish - oilalarni o'z farzandlarining uyda o'qishi va rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga o'rgatish.

Yordam berishning amaliy usullari

O'quvchilar, o'qituvchilar va oilalarga amaliy yordam ko'rsatish orqali bevosita yordam ko'rsatish korreksiya va pedagogik ishlarning samarali bo'lishi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Amaliy yordam usullari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Nutq terapiyasi mashg'ulotlari - maqsadli mashqlar va terapiya dasturlari orqali muloqotdagi qiyinchiliklarni hal qilish.

Psixologik maslahat va hissiy qo'llab-quvvatlash - Talabalarga kurash strategiyalarini, o'ziga ishonchni va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam berish.

Jismoniy va kasbiy terapiya - ixtisoslashtirilgan mashqlar orqali harakatchanlik va nozik motorli ko'nikmalarni rivojlantirish bilan og'rigan bolalarni qo'llab-quvvatlash.

Ota-onalarga ta'lim va yo'l-yo'riq - ota-onalarni uyda bolaning rivojlanishini qo'llab-quvvatlashning samarali usullariga o'rgatish.

Moslashuvchan ta'lim muhitini yaratish - turli jismoniy va kognitiv ehtiyojlari bo'lgan talabalarni moslashtirish uchun sinfning tartibini, mebellarini va o'quv materiallarini o'zgartirish.

Jamiyatning integratsiyalashuviga ko'maklashish - darsdan tashqari tadbirlarda, kasbiy ta'limda va ijtimoiy ishtirok etish imkoniyatlarida ishtirok etishni rag'batlantirish.

Xulosa

Tuzatish va pedagogik ishlarni tashkil etish yordamning tashkiliy, huquqiy, uslubiy va amaliy usullarini birlashtirgan yaxlit yondashuvni talab qiladi. Tegishli infratuzilma, huquqiy himoya, dalillarga asoslangan o'qitish strategiyalari va amaliy yordamni ta'minlash orqali o'qituvchilar va siyosatchilar alohida ehtiyojli bolalar uchun inklyuziv va samarali ta'lim muhitini yaratishi mumkin. Uzluksiz izlanishlar, siyosatni ishlab chiqish va manfaatdor tomonlar o'rtasidagi hamkorlik korreksion ta'lim sifati va qulayligini yanada oshiradi.

Samarali tuzatish pedagogik ishini ta'minlash tashkiliy, huquqiy, uslubiy va amaliy yordamni o'z ichiga olgan har tomonlama yondashuvni talab qiladi. Strukturaviy siyosatni amalga oshirish, o'qituvchilarni tayyorlash, huquqiy himoyani ta'minlash va amaliy yordam ko'rsatish orqali ta'lim muassasalari alohida ehtiyojli shaxslar o'zlariga munosib ta'lim va g'amxo'rlik oladigan inklyuziv muhitni yaratishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasining "Nogironlar huquqlari to'g'risida"gi Qonuni.
3. UNESCO. (2019). Inclusive Education: Policies and Practices.
4. Vygotsky, L. S. (2018). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.
5. Defektologiya va maxsus pedagogika bo'yicha xalqaro tadqiqotlar.